

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [fr](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska. Översättningen till är dock redan färdig.

[engelska](#)

Swipe to change

Bevisupptagning

Belgien

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I det belgiska rättsväsendet skiljer man mellan civilrätt och handelsrätt. Handelsrätten avser speciellt handelsidkare, medan civilrätt gäller som allmän rätt. Den civilrättsliga bevisrätten finns i artikel 1315 och följande artiklar i civillagen (*Burgerlijk Wetboek*). Det är ett slutet system med strikt reglerade bevismedel (se punkt 5a för närmare information).

Den handelsrättsliga bevisrätten finns i artikel 25 i handelslagen (*Wetboek van Koophandel*). Det viktigaste kännetecknet är insynen i systemet och den fria bevisföringen i handelsrättsliga mål. Följande anges i artikel 25 i handelslagen: *Vid sidan av de bevismedel som tillåts i civilrätten kan affärsrelationer också bevisas med hjälp av vittnen i samtliga fall där domstolen anser att den måste godta detta, förutom de undantag som föreskrivs för speciella fall. Köp och försäljning kan bevisas med en godkänd faktura, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bevismedel som är tillåtna enligt handelslagstiftningen.*

Bevisningens processtekniska aspekter i civilrättsliga och handelsrättsliga mål regleras i artikel 870 och följande artiklar i processlagen (*Gerechthelijk Wetboek*). I artikel 876 i processlagen föreskrivs att domstolen måste döma i målet i enlighet med de bevisregler som är tillämpliga på den aktuella typen av tvist. Tvisten är alltså antingen av civilrättslig eller av handelsrättslig typ.

Bevisningen av ett sakförhållande, en hypotes eller ett påstående måste föras av den åberopande parten. Den som kräver att en förpliktelse ska fullgöras måste bevisa att den existerar. Omvänt måste den som påstår sig vara befriad från en förpliktelse lämna bevis på att han gjort betalningen eller fullgjort förpliktelsen på ett sätt som gör att den inte längre kvarstår (artikel 1315 i civillagen). I en rättegång måste alla parter tillhandahålla bevis för de sakförhållanden som de åberopar (artikel 870 i processlagen: *actori incumbit probatio*). När så är möjligt och tillåtet kommer det sedan an på motparten att vederlägga bevisvärdet av dessa sakförhållanden.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

På villkor att det inte finns några invändningar av hänsyn till den allmänna ordningen och den nationella säkerheten får alla sakförhållanden bevisas. Det finns dock tre inskränkningar i rätten att föra bevisning under en process. För det första måste det sakförhållande som ska bevisas vara relevant. För det andra måste det vara avgörande, dvs. det måste övertyga domstolen om det slutgiltiga beslut som ska fattas i tvisten. För det tredje måste bevisning av vissa sakförhållanden tillåtas: den personliga integriteten, yrkeshemligheter och brevhemligheten får alltså inte kränkas.

Presumtioner kan i princip vederläggas av motparten. Endast absoluta presumtioner (*iure et de iure*) får inte vederläggas; det finns till och med ett förbud mot motbevisning. Presumtioner som går att motbevisa (*iuris tantum*) kan och får vederläggas med bevismedel: på grundval av reglerade metoder i civilrätten och fritt inom handelsrätten.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Domstolen måste övertygas av den bevisning som förts av parterna. Hur övertygad domstolen blir beror på bevisens värde och hur trovärdiga de är. När domstolen finner att det anförda bevismaterialet kan hjälpa till att lösa tvisten och om den finner att materialet är en trovärdig återgivning av verkligheten tillerkänner den materialet bevisvärde. Det är för övrigt först sedan domstolen tillerkänt ett material bevisvärde som man kan tala om bevis.

Bevisvärdet är närmast ett subjektivt begrepp, medan bevisstyrka däremot är något strikt objektivt. Bevisstyrkan beror på den trovärdighet som kan förväntas av ett bevismedel. Bevismedel kan enligt lagen bara tillerkännas bevisstyrka om de är tillräckligt trovärdiga, eftersom dessa bevis alltid begränsar domstolens utrymme för skönsmässig bedömning. Detta gäller för skriftlig bevisning. Om domstolen tolkar innehållet i lagligt anskaffad skriftlig bevisning på ett sätt som är oförenligt med ordalydelsen i den, kränker den handlingens bevisstyrka. Den förfördelade parten kan anförda detta som grund för ett överklagande till kassationsdomstolen.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

Alla parter måste kunna underbygga sina påståenden med bevis. I vissa fall kan domstolen begära att en part ska lämna viss bevisning, t.ex. när domstolen ålägger en part att avge ed (artikel 1366 i civillagen). Under strikta förutsättningar kan domstolen ålägga en part att avlägga ed, antingen för att göra avgörandet av målet avhängigt detta eller endast för att fastställa storleken på ersättningen.

Domstolen kan förhöra parterna, och på eget initiativ beordra ett vittnesförhör, såvida inte lagen förbjuder den det (artikel 916 i processlagen). Den kan också ålägga förhör med sakkunniga för att fastställa något sakförhållande eller för att få ett tekniskt utlåtande (artikel 962 i processlagen).

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

En av parterna måste ansöka om bevisupptagning i ett huvudyrkande eller i ett andrahandsyrkande. Domstolen kan i sitt beslut avvisa eller tillåta den begärda bevisupptagningen; skälen för beslutet måste redovisas.

Vid en begäran om kontroll av en handlingens äkthet (artikel 883 i processlagen) eller ett påstående om urkundsförfalskning (artikel 895 i processlagen) ålägger domstolen parterna att inställa sig (med eller utan sina advokater) och ta med sig alla handlingar och dokument eller motsvarande för jämförelse respektive den handling som påstås vara förfalskad. Domstolen kan omedelbart behandla målet eller lämna det i sitt kansli och därefter själv vidta eller låta vidta utredningsåtgärder med hjälp av en sakkunnig. Slutligen fattar domstolen ett beslut angående äkthetskontrollen eller påståendet om urkundsförfalskning.

Om en part erbjuder att lämna bevisning genom ett eller flera vittnen kan domstolen gå med på detta om bevisningen är tillätlig (artikel 915 i processlagen).

Om lagen inte förbjuder detta kan domstolen ålägga ett vittnesförhör. Vittnena måste kallas av rättens kansli minst åtta dagar före dagen för förhöret. De måste avlägga ed och höras individuellt av domstolen. Domstolen kan på eget initiativ eller på begäran av en part ställa frågor till vittnet. Vittnesmålet tas upp i protokollet, läses upp, justeras och kompletteras vid behov och därefter avslutas vittnesförhöret.

Domstolen kan genom beslut begära en sakkunnigutredning för att lösa eller undvika en tvist. I utredningen får endast fakta fastställas eller tekniska utlåtanden lämnas (artikel 962 i processlagen). Den sakkunniga utför sitt uppdrag under domstolens överinseende. Parterna låter den sakkunniga förfoga över alla nödvändiga handlingar och lämna all assistans han eller hon kräver. Rapporten måste lämnas inom en tidsfrist som anges i beslutet. Om rapporten går emot domstolens bedömning är den inte skyldig att följa den.

Domstolen kan, på begäran av parterna eller på eget initiativ beordra en undersökning på plats (artikel 1007 i processlagen). Undersökningen sker i eller utan parternas närvaro och genomförs antingen av den domstol som beordrat den eller av någon annan person med ämbetsuppdrag. Alla upplysningar och iakttagelser förs in i ett protokoll som lämnas till parterna för kännedom.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen är aldrig skyldig att bifalla en parts begäran om bevisupptagning. Om däremot domstolen får detta i uppdrag måste den utföra bevisupptagningen (artikel 873 i processlagen).

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns fem typer av bevismedel i den (allmänna) civilrätten: skriftlig bevisning, vittnesbevisning, presumtioner, parternas erkännanden och avläggande av ed (artikel 1316 i civillagen).

Skriftlig bevisning (artikel 1317 i civillagen) kan inlämnas antingen i form av en officiell handling eller i form av ett dokument upprättat av parterna. En officiell handling är en handling som i vederbörlig form upprättats av en behörig offentlig tjänsteman (exempelvis en notarie eller en folkbokföringstjänsteman) och utgör ett bindande bevis mellan parterna, och i förhållande till tredje man, på det avtal som det innehåller. Ett erkänt dokument som upprättats av parterna, undertecknats av alla berörda parter och utfärdats i lika många exemplar som det finns parter, utgör ett bindande bevis mellan parterna. En skriftlig handling måste upprättas när beloppet eller värdet i målet överstiger 375 euro (artikel 1341 i civillagen).

Vittnesbevisning (artikel 1341 i civillagen) är inte tillåten om den går emot och utöver innehållet i skriftliga handlingar. Men de godtas om det bara finns preliminära skriftliga bevis eller om det var omöjligt att förete skriftlig bevisning.

Presumtioner (artikel 1349 i civillagen) är slutledningar som lagen eller domstolen härleder från ett bekant sakförhållande för att fatta beslut om ett obekant sakförhållande. Presumtioner kan inte väga tyngre än innehållet i skriftliga handlingar, men kan dock, precis som vittnesmål, komplettera preliminära skriftliga bevis och ersätta skriftliga handlingar när sådana inte kan upprättas.

Ett erkännande av en part (artikel 1354 i civillagen) kan göras antingen i domstolen eller utanför rättegången. Den första typen av erkännande är en förklaring som görs inför rätten av en part eller av dennes i behörig ordning befullmäktigade ombud och utgör ett bindande bevis mot den som gjort erkännandet. Ett erkännande utom rättegång behöver däremot inte följa några formkrav alls.

Edgång (artikel 1357 i civillagen) innebär antingen att den ena parten begär att den andra parten avlägger ed (avgörande edsförsäkran), eller så beslutar domstolen detta på eget initiativ. Vid avgörande edsförsäkran får den avgivna eden bara användas som bevisning för eller emot den person som avlade den. Bevisföringen i handelsmål (artikel 25 i handelslagen) är fri och har en särskild form av bevis, nämligen fakturan från köpeavtal. Med en giltig faktura kan en handelsidkare alltid skapa ett bevis för sig själv, medan andra skriftliga handlingar måste härröra från motparten för att kunna fungera som bevismedel.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Vittnesbevis är ett självständigt bevismedel som regleras i civillagen; de processtekniska aspekterna av vittnesbevisning ingår i processlagen. Förhör med sakkunniga är endast en form av bevisföring och regleras i processlagen. Parterna kan begära att domstolen ska kalla in vittnen, men de får inte själva anlita sakkunniga. Det kan bara domstolen göra.

Skriftliga bevismedel har bevisstyrka, varför domstolen måste respektera deras innehåll, men sakkunnigutlåtanden har det inte. Om utlåtandet eller rapporten strider mot domstolens bedömning är den inte skyldig att följa utlåtandet eller rapporten (artikel 986 i processlagen).

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns en hierarki mellan de reglerade bevismetoderna. Erkännanden och edgång är de främsta bevismedlen. En skriftlig handling väger alltid tyngre än vittnesmål och presumtioner. Officiella handlingar utgör ett bindande bevis mellan parter och i förhållande till tredje man, medan erkända dokument upprättade av parterna utgör ett bindande bevis mellan parterna. Vittnesmål och presumtioner får endast åberopas om de handlingar som finns är ofullständiga eller om det var omöjligt att förete skriftlig dokumentation som bevis för en förpliktelse.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Beroende på om målet klassificeras som civilrättsligt eller handelsrättsligt tillämpas antingen reglementerad eller fri bevisföring. I civilrätten måste det i alla mål och transaktioner vars belopp eller värde överstiger 375 euro finnas ett officiellt dokument eller ett dokument upprättat av parterna (artikel 1341 i civillagen). Endast denna handling kan användas som bevismedel; vittnesmål och presumtioner tillåts inte. I handelsrättsliga mål däremot är bevis via vittnesmål och presumtioner i princip tillåtna för att motbevisa eller komplettera innehållet i handlingarna.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Nej, vittnesförhör sker på begäran av parterna eller beslutas av domstolen på eget initiativ (artiklarna 915–916 i processlagen).

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Om ett kallat vittne anför att han eller hon har ett lagligen giltigt skäl för att få slippa avlägga vittnesmål fattar domstolen beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. Bland annat betraktas det kallade vittnets yrkeshemligheter som ett sådant lagligt skäl (artikel 929 i processlagen).

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Ett vittne som kallats är skyldigt att medverka. Om vittnet inte inställer sig kan domstolen på begäran av en part låta instämma honom eller henne med hjälp av en delgivningsman (artikel 925 i processlagen). Ett instämt vittne som inte inställer sig i domstolen kan enligt straffrätten dömas till böter (artikel 926 i processlagen).

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Vittnesbevis är ogiltiga om de härrör från en person som inte är behörig att vittna inför rätten (artikel 961.1 i processlagen).

Minderåriga under 15 år får inte höras under ed. Deras förklaringar gäller endast som information (artikel 931.1 i processlagen).

Minderåriga som besitter den urskiljningsförmåga som krävs kan i varje process som berör dem höras av domstolen eller av den person domstolen utser. Detta kan ske på begäran av den minderårige själv eller efter beslut av domstolen, men i detta fall kan den minderårige vägra att låta sig höras (artikel 931.3–7 i processlagen).

Anhöriga i rakt nedstigande led får inte höras i mål där deras anhöriga i rakt uppstigande led har motsatta intressen (artikel 931.2 i processlagen).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Parterna får inte avbryta eller tilltala vittnet direkt, utan måste hela tiden rikta sig till domaren (artikel 936 i processlagen). Domaren kan antingen på eget initiativ eller på begäran av en part, ställa alla typer av frågor till vittnet för att förtydliga eller komplettera vittnesmålet (artikel 938 i processlagen).

Ett indirekt vittnesmål är giltigt. Det finns inte några lagbestämmelser eller rättsprinciper som går emot detta. Enligt artikel 924 i processlagen får domstolen dessutom besluta att vittnen som inte personligen kan närvara ska få avge sitt vittnesmål där han eller hon befinner sig.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevismedel som skaffats fram på olagligt sätt får inte användas under processen. Domstolen får därför inte beakta dem när den utarbetar domen. Om privatlivets helgd, yrkeshemligheter eller brevhemligheter kränks när bevismedel anskaffas är sådana bevismedel olagliga och otillåtliga.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Skriftliga handlingar som en part själv har utfärdat kan inte användas som bevismedel till dennes fördel. Endast i handelsrätten gäller den (av kunden accepterade) fakturan i köpeavtal som ett bevismedel som handelsidkaren kan använda till sin egen fördel, trots att fakturan är ett dokument han eller hon själv har utfärdat. En regelriktigt upprättad bokföring kan av domstolen godtas som bevis för transaktioner mellan handlare.

En parts erkännande är lika med en förklaring som görs i rätten av parten själv eller av dennes särskilt i behörig ordning befullmäktigade ombud. En sådan förklaring utgör ett bindande bevis mot den som gjort erkännandet.

Senaste uppdatering: 18/11/2015

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.